

بازتاب جنبش مزدک در بن مایه های اسلامی سده های سوم تا ششم ه.ق

سعید پورقیومی^۱، کورش پورقیومی^۲

۱- کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان، دبیر تاریخ، آموزش و پرورش ناحیه ۳ اهواز. (نویسنده مسئول)

۲- کارشناسی ارشد ادبیات فارسی، دبیر ادبیات فارسی، آموزش و پرورش شهرستان کوه چنار فارس

چکیده

زمینه و هدف: بیشتر رویدادگویی ها از کردارهای مزدک و مزدکیان در بن مایه های اسلامی آمده است. در این کتابها درباره مزدک، اندیشه و رفتار او و پیروانش سخنان گوناگونی آمده و پیوسته به او القاب و دشنام هایی داده اند. هدف این جستار، مطالعه چگونگی پژواک جنبش مزدک در نوشته های اسلامی سده های سوم تا ششم ه. ق. و یافتن شوندهایی برای داوری های مورخین اسلامی است. مواد و روش ها: روش پژوهش در این مقاله توصیفی - تحلیلی و به صورت کیفی است که با گردآوری منابع و اسناد از کتابخانه ها و پس از فیش برداری، به تحلیل اطلاعات پرداخته شده است. ملاحظات اخلاقی: در مراجعه به کتابها، صداقت و امانتداری در پژوهش، استناد به منابع و انتشار آنها رعایت شده است. یافته ها: بازگفت خیزش مزدک در بن مایه های اسلامی متأثر از ترجمه های خداینامه ها و بن مایه های پهلوی است. خدای نامه ها بیشتر محصول اندیشه های موبدان زرتشتی است و آنها همگی از مزدک به بدی یاد کرده اند. نتیجه گیری: در این جستار نشان داده شد که گفتارهای متفاوتی درباره مزدک و هم کیشانش در بن مایه های اسلامی به چشم می خورد، اما بیشتر این روایتها یکسویه و منفی است. گزارشهای منابع اسلامی درباره جنبش مزدک بیشتر تکرار همان ادعاهای موبدان و بلندپایگان دوره ساسانی است که در آن جنبش آسیب دیده بودند، اما به ناخواست این گزارشها که غالباً بر ضد مزدک هستند در نوشته های نظام الملک چنین مضمونی را می توان یافت؛ مزدک یکی از روحانیون بود که برای اصلاح دین زرتشتی، برخاسته و مورد پذیرش توده های مردم قرار گرفت. با این وجود نظام الملک او را ((طرار نابکار)) و ((سگ)) هم خوانده است.

واژگان کلیدی: مزدک، موبدان زرتشتی، بن مایه های اسلامی، ساسانیان